

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา*

สุทธาทิพย์ งามนิล¹

(วันที่รับบทความ: 30 มกราคม 2562; วันที่แก้ไขบทความ: 10 เมษายน 2562; วันที่ตอบรับบทความ: 27 เมษายน 2562)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 32 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยมีหน่วยการสุ่มคือสาขาวิชาเอก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แบบสอบถามความต้องการฝึกอบรม 2) หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) แบบทดสอบวัดความรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม แนวการจัดกิจกรรมฝึกอบรม สื่อและวัสดุประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล และแผนการฝึกอบรม ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67

2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า

2.1 นักศึกษามีความรู้เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.20)

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

* บทความวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: suthathip_ng@yahoo.com

The Development of Training Curriculum on Integrated Learning Unit Construction Based on Sufficiency Economy for Graduate Students*

Suthathip Ngamnin¹

(Received: January 30, 2019; Revised: April 10, 2019; Accepted: April 27, 2019)

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop a training curriculum on integrated learning unit construction based on sufficiency economy for graduate students and 2) to study the effect of using the training curriculum on Integrated Learning Unit construction based on sufficiency economy for graduate students. The samples in this research were 32 graduate students, Curriculum and Instruction Program at Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University in the second semester, Academic Year 2018. The samples were selected by simple random sampling with a random subject group of students. The research instruments consisted of 1) a questionnaire 2) a training curriculum on integrated learning unit construction based on sufficiency economy for graduate students 3) a 30 item with multiple choice achievement test with a reliability of 0.92 and 4) a set of questionnaire asking about graduate students' satisfaction. The data were analyzed in terms of percentage, means, standard deviation and t-test.

The result of research were as follows:

1. a training curriculum on integrated learning unit construction based on sufficiency economy for graduate students consisting of principles and rationale, aims, structures of training curriculum, time of training, processes of training, training media, measurement and evaluation, and training plans for learning activities was. An evaluate on quality of the training curriculum reveals that overall the training curriculum is suitable at the highest level ($\bar{X} = 4.67$)

2. a training curriculum on integrated learning unit construction based on sufficiency economy for graduate students was found, according to the prescribed criterion, to contain the following effectiveness:

2.1 The achievement of graduate students after training by using training curriculum on integrated learning unit was significantly higher than before learning at .05.

2.2 All graduate students expressed a "highest" level of satisfaction from participation in the training curriculum ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.20)

Keywords: Training curriculum, Integrated learning unit, Sufficiency economy

* Research Article, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

¹ Assistant Professor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: suthathip_ng@yahoo.com

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 5) สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553: 36) ในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับชั้นเรียนนั้น ครูผู้สอนแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เพราะหน่วยการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจของหลักสูตรในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน หน่วยการเรียนรู้ควรมีลักษณะเป็นหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน (Standards-based unit) คือมีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนของหน่วยและองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในหน่วยการเรียนรู้ ดังนั้นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ควรออกแบบให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดของเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งจะนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ควรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่ประชาชนในทุกระดับ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตซึ่งยึดหลักการพึ่งตนเอง ความพอมี พอกิน พอใช้ การรู้จักประมาณตนหรือความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใดๆ หลักการเหล่านี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สำคัญที่จะต้องพัฒนาให้นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีที่ถูกต้อง และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้เกิดสมดุลและพร้อมรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากสังคมโลกได้เป็นอย่างดี

หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานเน้นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย (Standards-based unit) มีการกำหนดแก่นเรื่องของหน่วย (Theme) ซึ่งเอื้อต่อการหลอมรวมเนื้อหาของ ศาสตร์สาขาต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ และกำหนดงานให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อฝึกฝนและ เป็นร่องรอยสำหรับประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถถึงระดับที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานหรือไม่ การ จัดการเรียนรู้เป็นหน่วยลักษณะนี้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมจึงเป็นเพียงหนทาง ที่จะนำผู้เรียนไปถึง หลักชัย คือมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ผู้เรียนอาจบรรลุถึงมาตรฐานเดียวกันด้วยเนื้อหาและวิธีการที่ แตกต่างกันได้ นักวิชาการ และนักพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันเชื่อว่า หลักสูตรลักษณะนี้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553: 6-8)

แต่จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูมีภาระงาน อื่น ๆ นอกเหนือจากการสอนจำนวนมาก ส่งผลให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จไม่ทันเวลา นอกจากการสอนหนังสือแล้วครูยังมีหน้าที่อีกหลายอย่าง ทั้งงานด้านธุรการ งานเอกสาร โครงการ ต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถทุ่มเทในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่ นอกจากนั้นครู บางคนต้องรับผิดชอบสอนหลายรายวิชา ทำให้การจัดทำหน่วยการเรียนรู้เสร็จไม่ทันใช้เมื่อเปิด ภาคเรียน (รุ่งนภา นุตรวงศ์และคณะ, 2553: 94-97) จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ ของการพัฒนาทักษะระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มี ความรู้ ความเข้าใจและมีความสามารถในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนา ผู้เรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

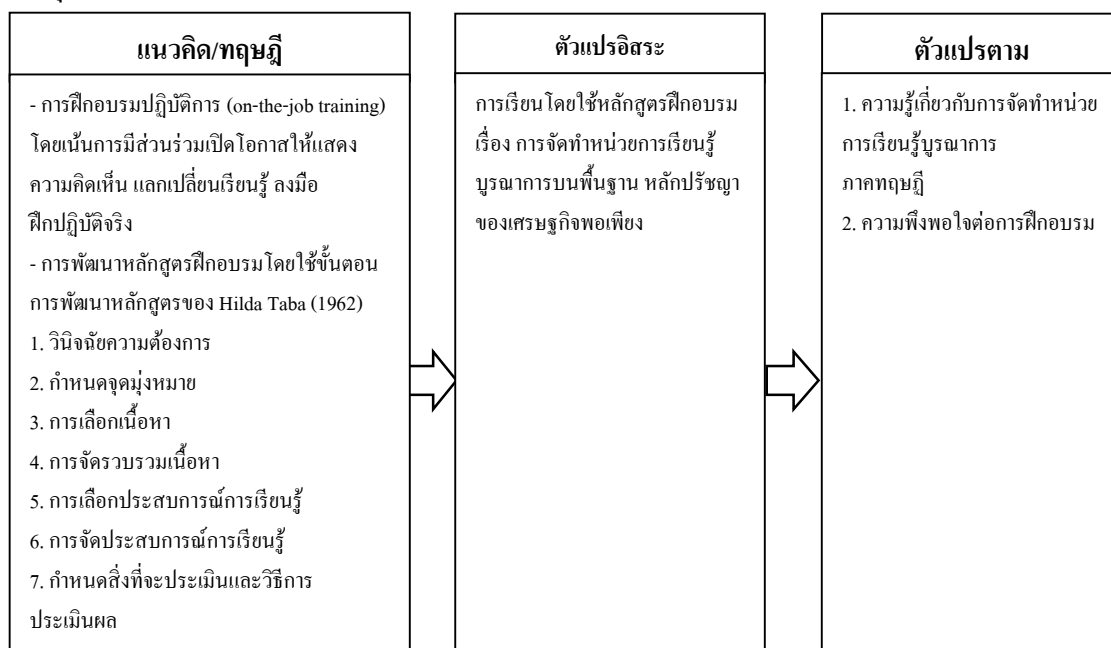
1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ดังนี้
 - 2.1 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม
 - 2.2 ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษามีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มีความรู้เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ศึกษาขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาหลายท่าน และเลือกใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ฮิลดา ทาบา (Hilda Taba, 1962) เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งมี 7 ขั้นตอน คือ 1. วินิจฉัยความต้องการ 2. กำหนดจุดมุ่งหมาย 3. การเลือกเนื้อหา 4. การจัดรวบรวมเนื้อหา 5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7. กำหนดสิ่งที่ประเมินและวิธีการประเมินผล ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการฝึกอบรมประเภทอบรมปฏิบัติการ (on-the-job training) ซึ่งผู้วิจัยใช้เทคนิคการฝึกอบรมที่หลากหลาย คือ การบรรยาย การสาธิต และการลงมือฝึกปฏิบัติจริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยพัฒนาหลักสูตรโดยใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Hilda Taba (1962) เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งมี 7 ขั้นตอน คือ 1. วิจัยความต้องการ 2. กำหนดจุดมุ่งหมาย 3. การเลือกเนื้อหา 4. การจัดรวบรวมเนื้อหา 5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล โดยในขั้นตอนที่ 1 วิจัยความต้องการ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความต้องการฝึกอบรม จำนวน 1 ฉบับสอบถามความต้องการเข้ารับการฝึกอบรม จากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 57 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง นำหลักสูตรฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 2 ฉบับ คือ

1. แบบสอบถามความต้องการฝึกอบรม จำนวน 1 ฉบับใช้สอบถามนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 57 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับความต้องการเข้ารับการฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรม และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

2. หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มี 8 องค์ประกอบดังนี้ 1. หลักการและเหตุผล 2. จุดมุ่งหมาย 3. โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม 4. ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 5. แนวการจัดกิจกรรมฝึกอบรม 6. สื่อและวัสดุประกอบการฝึกอบรม 7. การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม และ 8. แผนการฝึกอบรม จำนวน 5 แผน ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรม วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (%) นำมาประมวลผล เรียงเรียงผล แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียงและนำเสนอโดยใช้ตาราง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นรูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว ประเมินผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยมีหน่วยในการสุ่มคือสาขาวิชาเอก

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การเรียนโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรตาม คือ 1) ความรู้เรื่องการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีเครื่องมือจำนวน 2 ฉบับ คือ

1) แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.25-0.66 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.50 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

2) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 10 รายการ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลก่อนการฝึกอบรมโดยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ

2. ดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตร เรื่อง การจัดทำบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 3 วัน ในระหว่างวันที่ 25-27 มิถุนายน 2561 ณ ห้องประชุมกาฬพฤกษ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ โดยแบ่งออกเป็นภาคทฤษฎีจำนวน 8 ชั่วโมงและภาคปฏิบัติ จำนวน 10 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง

3. เก็บข้อมูลหลังการฝึกอบรม โดยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนการฝึกอบรม

4. เก็บข้อมูลหลังการฝึกอบรมจากแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 10 รายการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์คะแนนการทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้สถิติ t-test dependent

2. การวิเคราะห์คะแนนแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้เรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามความต้องการเข้ารับการฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามาใช้ประกอบในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 7 ขั้นตอนมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยจึงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม ตารางที่ 1 ตารางที่ 1 ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการและเหตุผล	4.66	0.48	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมาย	4.63	0.61	มากที่สุด
3. โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม	4.84	0.24	มากที่สุด
3.1 เนื้อหาสาระในแต่ละหน่วย	4.72	0.46	มากที่สุด
3.2 ระยะเวลาในการฝึกอบรมภาคทฤษฎี	4.91	0.39	มากที่สุด
3.3 ระยะเวลาในการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ	4.91	0.30	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.69	0.59	มากที่สุด
5. แนวการจัดกิจกรรมฝึกอบรม	4.59	0.50	มากที่สุด
6. สื่อและวัสดุประกอบการฝึกอบรม	4.63	0.70	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม	4.47	0.84	มาก
8. แผนการฝึกอบรมภาคทฤษฎี	4.73	0.28	มากที่สุด
8.1 แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 1	4.81	0.471	มากที่สุด
8.2 แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 2	4.78	0.42	มากที่สุด
8.3 แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 3	4.78	0.49	มากที่สุด
8.4 แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 4	4.66	0.60	มากที่สุด
8.5 แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 5	4.63	0.61	มากที่สุด
รวม	4.67	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในภาพรวมมีผลการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D.= 0.20)

2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความรู้ของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สรุปผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความรู้ของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนอบรม	32	14.41	2.31	30.08 *
หลังอบรม	32	25.19	2.21	

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความรู้ของนักศึกษาหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม	4.63	0.71	มากที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรม	4.44	0.76	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	4.31	0.78	มาก
4. เอกสารประกอบการฝึกอบรม	4.53	0.51	มากที่สุด
5. การกำหนดเนื้อหาสาระในแต่ละหัวข้อ	4.13	0.83	มาก
6. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกอบรม	4.47	0.62	มาก
7. วิธีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมในแต่ละหัวข้อ	4.59	0.76	มากที่สุด
8. สื่อและวัสดุประกอบการฝึกอบรม	4.66	0.60	มากที่สุด
9. วิธีการวัดและประเมินผลในแต่ละหัวข้อ	4.69	0.64	มากที่สุด
10. การนำความรู้และประโยชน์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวันและวิชาชีพครู	4.75	0.57	มากที่สุด
รวม	4.51	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.20)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1. หลักการและเหตุผล 2. จุดมุ่งหมาย 3. โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม 4. ระยะเวลา

ที่ใช้ในการฝึกอบรม 5. แนวการจัดกิจกรรมฝึกอบรม 6. สื่อและวัสดุประกอบการฝึกอบรม 7. การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม และ 8. แผนการฝึกอบรม จำนวน 5 แผน ใช้เวลาในการอบรม จำนวน 3 วัน แบ่งเป็นภาคทฤษฎี จำนวน 8 ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ จำนวน 10 ชั่วโมง รวมเป็น 18 ชั่วโมง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยใช้แนวคิดของ ฮิลดา ทาบ (Hilda Taba, 1962) เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งมี 7 ขั้นตอน คือ 1. วินิจฉัยความต้องการ โดยใช้แบบสอบถามความต้องการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สอบถามนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ซึ่งพบว่า นักศึกษาทุกคนต้องการเข้ารับการฝึกอบรมเรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และต้องการให้จัดการฝึกอบรมโดยการปฏิบัติจริง ซึ่งนักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาชีพครูได้ ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962) ที่กำหนดให้วินิจฉัยความต้องการ โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากความต้องการของชุมชนและโรงเรียน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของสังัด อุทรานันท์ (2532) ในขั้นตอนที่ 1 คือการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งก่อนจะมีการร่างหลักสูตรขึ้นมา ควรศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรเสียก่อน เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและของผู้เรียนซึ่งจะสามารถจัดหลักสูตรให้สนองความต้องการนั้น ๆ ได้ จึงส่งผลให้หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสม มีกิจกรรม และเนื้อหาสาระที่ตอบสนองต่อความต้องการได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้วิจัยได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤตและให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ จึงทำให้หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ปริญญช พินุลสารุช, 2549) นอกจากนั้นยังซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหานเตร ดอกมะเกลือ (2551) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ขอบข่ายเนื้อหาสาระ ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมฝึกอบรม สื่อและวัสดุอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ นิลประดิษฐ์ (2557) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ศิลปะบนกระจาก

เขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย ขอบข่ายเนื้อหาสาระ ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมฝึกอบรม สื่อและวัสดุ อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล และแผนการฝึกอบรม รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิริยา สีสด (2557) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย ความสำคัญ หลักการ จุดมุ่งหมาย ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โครงสร้างเนื้อหาสาระ ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม กระบวนการและวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล และแผนการจัด กิจกรรมฝึกอบรม

2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า

2.1 นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา จึงทำให้นักศึกษามีความสนใจ กระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการฝึกอบรมเป็นอย่างดี ประกอบกับเนื้อหาสาระและกระบวนการในการฝึกอบรม เน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ วิทยากรมีการบรรยายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ ใช้สื่อประกอบการบรรยายได้น่าสนใจ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้อภิปรายซักถามในประเด็นต่าง ๆ และนักศึกษาได้ลงมือออกแบบและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 19-20) ได้เสนอแนะไว้ว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก จัดจัดประสบการณ์และกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ นิลประดิษฐ์ (2557) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ศิลปะบนกระเจกเงา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับศิลปะบนกระเจกเงาหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแผนการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเน้นกระบวนการกลุ่ม การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติจริง

ตามขั้นตอนกระบวนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม มีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี และสามารถนำความรู้และประโยชน์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในวิชาชีพครูได้ ประกอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม จึงทำให้นักศึกษาไม่เบื่อหน่าย สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการและมาสโลว์ (Maslow, 1970: 66-70) ในขั้นที่ 3 คือความต้องการทางสังคม (Social and Belonging Needs) เป็นความต้องการที่จะให้ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องการให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ นอกจากนี้สอดคล้องกับมโนชญ์ ชัยพันธุ์ (2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นครูต้นแบบ จำนวน 10 คนและครูเครือข่าย จำนวน 20 คน มีความพึงพอใจการฝึกอบรมในระดับพึงพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การนำหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ควรให้เวลากับการดำเนินการภาคปฏิบัติให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมสามารถปรับได้ เนื่องจากในแต่ละหน่วยของการฝึกอบรมใช้เวลาต่างกัน
3. หลังสิ้นสุดการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมนี้ ควรกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและมีการติดตามผลผู้เข้ารับการอบรมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและติดตามเพื่อประเมินผลนักศึกษาที่ผ่านการอบรมครั้งนี้ อย่างต่อเนื่องหลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรม เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการประเภทอื่นที่นอกเหนือจากการบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ นักศึกษาสามารถสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการได้หลากหลายมากขึ้น
3. ควรมีการทดลองนำหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทัศนีย์ นิลประดิษฐ์. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ศิลปะบนกระจกเงา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- มนูญ ชัยพันธ์. (2548). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับครูประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พริยา สีสด. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- พระมหานเตร ดอกมะกล่ำ. (2551). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2549). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ*. สรุปจากปาฐกถาพิเศษในการสัมมนาพุทธศาสตร์การสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จัดโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2549 ณ หอประชุมพ่อขุนรามคำแหงมหาราช.
- รุ่งนภา นุตวงศ์และคณะ. (2553). *สรุปผลการวิจัยนำร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2560, จาก <http://www.curriculum51.net/upload/20100421153724.pdf>
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร*. เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Maslow, A.H. (1970). *Motivation and Personality*. (2 ed). New York: Haper and Row.
- Taba H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World Inc.
